

Список використаної літератури та джерел

1. Дин Г. Вступление / Киссинджер Г. Ядерное оружие и внешняя политика. – М.: Издательство иностранной литературы, 1959. – С.33-37.
2. Киссинджер Г. Ядерное оружие и внешняя политика / Г. Киссинджер. – М.: Издательство иностранной литературы, 1959. – 512 с.
3. Красильников С. Предисловие / Г. Киссинджер. Ядерное оружие и внешняя политика. – М.: Издательство иностранной литературы, 1959. – С. 3-33.
4. Трахтенберг О. В. Социология атомной бомбы // Вопросы философии. 1948. – № 3. – С. 284-295.
5. Финлеттер Т. К. Сила и политика / Т. К. Финлеттер. – М.: Издательство иностранной литературы, 1956. – 329 с.
6. Яковлев О. М. От Трумэна до Рейгана / О. М. Яковлев. – М.: Молодая гвардия, 1985. – 418 с.
7. Isaacson W. Kissinger H. A.: Biography / W. Isaacson. – N.Y.: Simon Schuster, 1992. – 893 p.
8. Kissinger H. A. The world free of nuclear weapons // The Wall street journal. – 2007. – № 2. – P. 7.

С. В. Гладченко

УДК. 94(611):316.342.2

ГЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ В СТРУКТУРАХ ОРГАНІВ ВЛАДИ (НА ПРИКЛАДІ ТУНІСУ)

У статті представлений гендерний аналіз в структурах органів влади Тунісу після здобуття ним незалежності. Також викладено низку думок арабських авторів з проблеми жіночого руху в контексті демократизації

туніського суспільства. Визначено різночитання в оцінці характеру цього руху.

Ключові слова: *гендерний аналіз, гендер, органи влади, туніське суспільство, демократизація суспільства, Туніс*

У сучасних умовах імперативом суспільного розвитку виступає справедливість, що передбачає дотримання прав людини та подолання усіх видів дискримінації, в тому числі і гендерної, тобто обмеження прав людей за ознакою статі. Поняття «гендер» передає зміст соціальних очікувань, які пред'являються до чоловіків і жінок конкретним суспільством в певних економічних, соціокультурних і політичних умовах.

Гендерний аналіз необхідний для розуміння соціальних змін, що відбуваються в будь-якій цивілізованій державі. Приклад Тунісу цікавий своєю специфікою і може бути використаний в нашому суспільстві, тому це підкреслює актуальність дослідження.

Нажаль на сьогоднішній день ця проблема в сучасній історіографії не має необхідного висвітлення, тому, на думку автора, ці дослідження мають цілком науковий інтерес.

На сучасному етапі міжнародне співтовариство визнало об'єктивну необхідність проведення гендерних змін у всіх програмах розвитку суспільства. На думку експертів ООН, гендерний світ майбутнього - це суспільство, в якому чоловіки і жінки будуть мати рівні права і можливості на всіх етапах свого життя. Ідеї гендерної рівності, запропоновані експертами ООН, ґрунтуються на дослідженнях сучасних політологів, філософів та істориків. Рішення гендерної проблеми передбачає різні напрямки, пріоритетними з яких є формування та реалізація державної політики, забезпечення гендерної рівності в суспільстві.

Підкреслимо, що в сучасному світі відбувається зміна традиційного уявлення про чоловіка і жінку, їх ролі в суспільстві (Чоловік - воїн і годувальник, жінка - тільки дружина й мати). Жінка, освічена і незалежна,

вносить свій внесок у політику, науку, культуру. При цьому важливо відзначити, що всі ці процеси відбуваються на тлі зростання самосвідомості жінок і розуміння себе як суб'єкта історії. Найбільш гостро проблеми гендерних відносин представлені в ісламському і, зокрема, в арабському світі, де дискусії з жіночих питань, репрезентують широкий спектр думок. Два останніх, з яких зводяться до наступного:

перша пропонує повну рівність можливостей чоловіків і жінок у реалізації їх прав і обов'язків, без урахування соціокультурної специфіки регіону

друга, навпаки, бачить єдине призначення жінки в її репродуктивній функції, тим самим повністю абсолютизуючи її [6, р. 59].

Не можна не враховувати той факт, що в арабському світі відбувається радикальне переосмислення основоположних уявлень ісламу про буття, про співвідношення віри і знання, релігії і науки, однак реформатори далеко не завжди вирішуються вимагати зміни суто патріархальної орієнтації ісламу.

Туніс є практично унікальним прикладом для арабського світу, так як в цій країні проблема емансипації жінок вже стала актуальною в період французького протекторату в 30-і рр. ХХ ст. і на сучасному етапі в реалізації програми гендерної рівності Туніс досяг значних успіхів.

Необхідно підкреслити, що західна історіографія містить діаметрально протилежні оцінки режиму другого президента, особливо після революційних подій 2010-2011 рр. Однак, його політика в жіночому питанні показує спадкоємність політики першого президента незалежної республіки.

Після здобуття Тунісом незалежності в 1956 р відомий політик та перший президент республіки Хабіб Бургиба з самого початку свого правління багато уваги приділяв дотриманню міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини, вважаючи, насамперед неприпустимим пригноблене становище туніських жінок. Завдяки його впливу туніське законодавство першим в арабському світі висунуло принцип рівності чоловіків і жінок перед державою і законом.

Хабіб Бургиба надзвичайно багато зробив для реального звільнення та рівноправності жінок. Прийнятий у 1956 Кодекс Особистого Статусу (КОС) був фактично першим законодавчим актом незалежного Тунісу, прийнятим ще до встановлення республіканського строю. Даний документ можна розглядати як програму модернізації єдиної правлячої партії Нео-Дустур, політико-правової системи туніського суспільства.

Кодекс спочатку викликав різке невдоволення частини представників традиційного ісламського суспільства. Цей документ став основною рушійною силою в питанні емансипації туніських жінок. Проголошення особистої недоторканності та людської гідності, створення сім'ї нового типу, заборона багатоженства, надання рівного права між чоловіком і жінкою на юридичне розлучення, заборона шлюбу за усним договором, підвищення шлюбного віку з 15 до 17 років – основні досягнення в області емансипації туніських жінок зазначеного періоду [5, р. 3].

Можна підкреслити, що особливістю Закону про особистий статус є те, що він не списаний з європейських зразків, а являє собою переглянутий звід правил шаріату і навіть отримав при виданні схвалення деяких улемів.

У той же час, даний документ заклав юридичні основи емансипації туніських жінок, сприяв зміні громадської думки на користь розширення їхніх прав. Заборона полігамії, яка була введена туніським кодексом, викликала великий резонанс у всьому арабському світі. Прогресивна громадськість ряду мусульманських країн, оцінила його як революційну міру. Ухвалення КОС закріпило за Х. Бургібою вічну славу і звання адвоката і визволителя жінок.

Традиційно роль глави держави в арабському світі надзвичайно велика, і другою людиною, яка внесла величезний внесок у питання емансипації туніських жінок, став другий президент Тунісу Зін Аль-Абідін Бен Алі, що прийшов до влади 7 листопада 1987 р. в результаті успішного конституційного перевороту, названого в народі «Жасминою революцією». Його уряд послідовно випустив серію законів і поправок, покликаних ще

більше зміцнити становище туніської жінки. Це насамперед доповнення та поправки до КОС, Кримінального Кодексу, Кодексу про національну приналежність, Кодексу зобов'язань і договорів, Трудового Кодексу [1, с. 65].

Необхідно також зазначити наявність двадцяти офіційно зареєстрованих жіночих політичних партій та організацій, найбільше значення з яких має Національний союз туніських жінок. Ця організація отримала в 1994 р. премію ЮНЕСКО у зв'язку з проведенням міжнародного року боротьби з неписьменністю.

З тим, щоб ще більше конкретизувати політику держави в гендерному питанні, в останні роки ХХ століття урядом країни було організовано чотири спеціальні структури:

1. Міністерство у справах жінок та сім'ї.

2. Центр з дослідження, вивчення, документації та інформації жінок (CREDIF).

3. Національна туніська рада з питань жінок і сім'ї, структура якого була за рішенням президента посилена шляхом створення додатково трьох комісій, в обов'язки яких входить наступне:

складати щорічно доповідь про застосування законів щодо надання рівних можливостей для чоловіків і жінок;

- висвітлювати образ і становище жінки в мас-медіа;

- готувати збори, конференції та наради, що стосуються становища жінок на національному та міжнародному рівні.

4. Національний дослідницький центр з вивчення становища жінок.

Всі ці структури проводили великі та серйозні наукові дослідження, вели моніторинг, збирали статистику, багато робили і в практичному плані. Одним з їх напрямів була також підтримка громадських ініціатив, спрямованих на формування нової гендерної культури, подолання застарілих стереотипів щодо ролі і місця жінки в суспільстві; здійснення контролю за дотриманням гендерної рівності під час вирішення кадрових питань у центральних та місцевих органах виконавчої влади.

Відповідно до рішення IV Всесвітньої конференції ООН стосовно положення жінок, жіночий рух в Тунісі з 1995 р. координує свою суспільно-політичну практику. Зросла участь жінок у політичному житті країни. Так, тільки з 1993 р. частка жінок у парламенті зросла на 2% [4, с. 68].

Спочатку XXI ст. жінки становлять 14% економічно активного населення Тунісу; більше 2 тисяч жінок очолюють підприємства країни. Ці досягнення, хоча й далекі від ідеалу, є справді унікальними для всього арабського світу. На сучасному етапі заходи туніського уряду щодо гармонізації гендерних відносин у виробничій області отримали високу оцінку в ООН [4, с. 69].

У доповіді 60-ої сесії стосовно статусу жінок від 16 вересня 2005 р., підкреслені досягнення туніського уряду у вирішенні проблем трудової зайнятості частини сільського жіночого населення північних регіонів країни [3].

Туніські жінки на сучасному етапі виконують значну роль у загальноарабському жіночому русі. У 2000 р. вони взяли участь у першій в історії арабського світу жіночій конференції, яка проходила в Каїрі.

Головною ідеєю цієї конференції була теза про те, що розвиток арабських країн не матиме прогресу доти, поки жінки не стануть рівноправними партнерами чоловіків у всіх областях.

У жовтні 2002 р. за активної участі представників туніського жіночого руху була утворена Організація Арабською жінок (ОАЖ), яка діє під егідою Ліги арабських держав. Ця Організація була схвалена урядами 20 арабських країн і займається вивченням умов існування жінок в регіоні і розробкою відповідного законодавства [7, р. 42].

Необхідно відзначити, що вже цього року конституційна асамблея Тунісу проголосувала за те, щоб закріпити в конституції рівність між чоловіками і жінками, зберігаючи статус країни, як має найпрогресивніші закони арабського світу про права жінок. Текст проекту був схвалений 159 законодавцями з 169 голосуючих.

Борці за права жінок в Тунісі вітали попереднє схвалення статті, яка говорить, що «всі чоловіки і жінки мають однакові права та обов'язки. Вони рівні перед законом без дискримінації». «Ми хотіли додати деталі, які заборонили б дискримінацію за ознакою статі чи кольору шкіри. Це була наша вимога і це перемога», - говорить Ахлем Белхаж, колишній президент Туніської асоціації жінок-демократів [2].

У контексті означеної проблеми пріоритетними завданнями сучасного туніського суспільства є зміни гендерних уявлень і вироблення суто власної гендерної стратегії, яка повинна враховувати соціокультурні традиції мусульманської держави.

S. V. Gladchenko

GENDER ANALYSIS OF THE STRUCTURES OF GOVERNMENT (FOR EXAMPLE, TUNISIA)

The article presents a gender analysis of the structures of government of Tunisia after independence. Sets out a number of opinions on the issue of Arab authors of women's movement in the context of democratization of Tunisian society. Identified discrepancies in the assessment of the nature of this movement. The author emphasized the relevance and objectives of the study.

Keywords: *gender, gender analysis, the authorities, the Tunisian society, democratization of society, Tunisia*

S. V. Gladchenko

ГЕНДЕРНЫЙ АНАЛИЗ В СТРУКТУРАХ ОРГАНОВ ВЛАСТИ (НА ПРИМЕРЕ ТУНИСА)

В статье представлен гендерный анализ в структурах органов власти Туниса после обретения им независимости. Изложен ряд мнений арабских

авторов по проблеме женского движения в контексте демократизации тунисского общества. Определены разночтения в оценке характера этого движения. Автором подчеркнуты актуальность и задачи исследования.

Ключевые слова: гендер, гендерный анализ, органы власти, тунисское общество, демократизация общества, Тунис.

Список використаної літератури та джерел

1. Бен Али Зин эль-Абидин. Великие перемены: Речи и выступления / Бен Али Зин эль-Абидин / Об-во дружбы и сотрудничества с зарубежными странами. Союз писателей России. – М., 2003. – 495с.
2. В конституции Туниса уравнивали гендерные права "[Электронный ресурс].– Режим доступа : http://mignews.com/news/society/world/080114_171613_63128.html
3. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН от 16 сентября 2005 г. № 60/1 «Итоговый документ Всемирного саммита 2005 года» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.un.org/russian/ga/60/docs/docs60_agenda.htm
4. Романова Н. Г. Тунисские женщины: закон и реальность / Н. Г. Романова // Гендерные проблемы переходных обществ. – М., 2003. – С. 61-70.
5. Decret du 20 fevrier 1960 / Code du Statut personnel, 2-me édition // J.O.R.T. – Tunis. – 20 février 1998. – №61. – 16 p.
6. Saadat S. Ad-dur al-jadid li-l-mar'at fi mujtama'a al-arabiya / S. Saadat // Al-Wahda Al-Arabi. – Beirut, 2000. – Vol. 22, № 254. – P. 58 – 66.
7. Women and men in Tunisia: A statist. portrait. – N.Y., 2001. – XVI. – United Nation Economic and Social Commission for Western Asia (FSCWA). – 124 p.